

УДК. 343.43 (477)

Ярослав Григорович ЛИЗОГУБ,
кандидат юридичних наук, доцент
(Харківський національний університет внутрішніх
справ, м. Харків, Україна)

ПРИМУШУВАННЯ ДО ВАГІТНОСТІ ЯК ДІЯННЯ, ЩО ПОСЯГАЄ НА ВОЛЮ ТА ГІДНІСТЬ ЛЮДИНИ, ПІД КУТОМ ЗОРУ ДОЦІЛЬНОСТІ ЙОГО КРИМІНАЛІЗАЦІЇ

Розглянуто питання доцільності криміналізації такого суспільно-небезпечного явища, як примушування до вагітності під кутом зору злочинів проти волі, честі та гідності особи. Аналізуючи спрямованість заподіяння шкоди під час вчинення такого діяння, автор обґрунтовує послідовність включення норми про його відповідальність саме до розділу III чинного КК України. Також проаналізовано питання примушування та примусу під кутом зору форми та змісту розглядуваного суспільно-небезпечного діяння. Наводяться відповідні аргументи щодо розуміння тих чи інших способів впливу на потерпілу особу як складових діяння, щодо якого порушено питання в частині доцільності його криміналізації. У підсумковій частині статті надано рекомендації щодо поліпшення чинного кримінального законодавства, а також запропоновано авторський варіант вигляду кримінально-правової норми про відповідальність за примушування до вагітності.

Ключові слова: примушування до вагітності, примус, право на волю, право на повагу до гідності.

Постановка проблеми. Розширення сфери сучасного громадського життя, як показує практика, на превеликий жаль, не завжди характеризується позитивними змінами в суспільстві. Так, поряд із такими, без сумніву, корисними видами людської діяльності (зокрема, у медичній сфері), як трансплантологія, штучне запліднення, репродукція людської клітини тощо, виникли й нові форми суспільно-небезпечної діяльності, які не лише спотворюють науковий прогрес, але і є фактично посяганнями на основні фундаментальні права людини, зокрема на волю та гідність. Однією

з форм такого посягання, без перебільшення, можна вважати примушування до вагітності.

Стан дослідження проблеми. У вітчизняній науковій літературі питання примушування до вагітності на сьогодні не є висвітленим зовсім. Лише окремі його сторони, що стосуються примушування як самостійного явища загалом чи примушування під кутом зору інших суспільно-небезпечних діянь, зокрема примушування до вступу в шлюб, примушування до вступу в статевий зв'язок чи примушування давати свідчення, попередньо розглядалися у роботах А. В. Андрушка, А. М. Бабенка, Н. В. Довгань-Бочкової, О. О. Дудорова, Х. І. Брух, В. В. Кончаковської, К. М. Плутицької, В. Ю. Рунова, О. М. Храмцова, С. В. Шевельової, Н. М. Ярмиш та деяких інших.

Водночас у зарубіжній літературі подекуди зустрічаються роботи, присвячені примусовій вагітності, хоча і здебільшого під кутом зору злочинів проти людяності. Це, зокрема, статті Розмарі Грей (Rosemary Grey), Лін Пелтроу (Lynn Peltrow) і Даніель Хайтс (Danielle Hites).

Мета і завдання дослідження. Метою цієї роботи є визначення існуючої в Україні проблеми правової охорони людини від примушування до вагітності, привернення належної уваги до питання доцільності криміналізації таких дій, а також формулювання конкретної редакції норми про відповідальність за цей вид примушування. Її ж завданням будемо вважати доведення обґрунтованості включення відповідної кримінально-правової норми за вчинення вищезазначених дій саме до розділу III Особливої частини Кримінального кодексу України.

Наукова новизна дослідження. Ця робота є першим в Україні науковим дослідженням питання доцільності криміналізації примушування до вагітності.

Виклад основного матеріалу. Згідно з частиною 1 ст. 3 Конституції України людина, а також її гідність є найвищою соціальною цінністю. «Ніхто не може бути підданий такому, що принижує його гідність, поведженню», – говориться у статті 22 Основного Закону. Кожна людина, як визначає стаття 28 Конституції, має право на свободу. Останнє передбачає, зокрема, вільний вибір людиною способу свого існування, продовження роду, визначення партнера та періоду готовності до вагітності.

Конституційне проголошення таких прав установлює автоматичний обов'язок держави в напрямку негайного вжиття заходів щодо забезпечення належної їх охорони. Традиційно найбільш суттєвим і значущим правам людини, до яких, без сумніву, належить право людини на свободу та її право на гідність, держава забезпечувала особливі гарантії захисту. Гарантії, що забезпечуються саме кримінальним законодавством через установлення однойменного виду відповідальності. Така державна політика активно втілювала послідовність логіки про доцільність криміналізації явищ, які в той чи інший спосіб порушують основні фундаментальні права людини.

Утім, на жаль, цей механізм не завжди спрацьовував якісно, і коли таке відбувалось, людина опинялась поза сферою належного правового захисту¹. З одного боку, це робило людину уразливою до різних посягань, з іншого – серйозно підривало практичне втілення окремих основоположних засад української державності, зокрема того, що Україна є правовою державою (ст. 1), в якій утвердження й забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком (ст. 22).

Така законодавча прогалина, на нашу думку, утворилась і із ситуацією навколо примушування до вагітності. Відповідно до чинного кримінального законодавства України примушування до вагітності не є злочином за формою попри те, що таку діяльність спрямовано на порушення вищезазначених основоположних прав. Фактично це означає, що за вчинення такого примушування винувата особа не потерпить від кримінального переслідування, принаймні якщо, примушуючи, не вчинить іншого злочину.

Підтримуючи у цілому тлумачення примушування як вимагання в когось виконання чогось незалежно від його волі й бажання; домагання чого-небудь шляхом застосування сили; викликання у кого-небудь якоїсь дії, учинку; викликання, зумовлювання вияву чого-небудь [1, с. 1124], навряд чи помилились, називаючи його саме формою впливу на потерпілу особу, адже примушування, на нашу думку, лише узагальнено визначає межі застосовуваного впливу. Конкретним змістом такий вплив наповнює саме примус, за допомогою якого і визначається, в який спосіб у тому чи іншому випадку відбулось примушування. Примус, по суті, – це вплив на іншу особу з метою домогтися належної поведінки у формі дії чи бездіяльності [3, с. 92].

Кримінально-правова доктрина, як відомо, диференціює примус на фізичний і психічний. При цьому єдиного підходу, як правильно зазначається в літературі, до тлумачення ані фізичного, ані психічного видів примусу не існує [5, с. 69]. Узагальнюючи наявні в теорії думки (зокрема, В. А. Базарова, Л. Д. Гаухмана, В. О. Дубинця, І. Я. Козаченко, Т. Н. Кондрашової, М. Й. Коржанського, М. І. Панова, В. І. Симонова, В. І. Ткаченка, М. Г. Угрехелідзе), можна дійти висновку, що зміст фізичного примусу зводиться загалом до застосування мускульної сили щодо біологічної, тілесної сфери людини (її організму), яка охоплює тіло й органи.

Застосування саме такої сили є не просто визначальною складовою фізичного примусу. За її допомогою фактично втілюється диференціація примусу на фізичний і психічний. Так, останній виключатиметься тільки-но з'являтиметься застосування зазначеної сили, принаймні щодо потерпілої особи².

«Механізм застосування психічного примусу, – пише В. О. Дубинець, –

¹ Щось подібне до цього відбувалось, зокрема, до моменту запровадження відповідальності за торгівлю людьми, домашнє насильство, насильницьке зникнення тощо.

² Водночас застосування фізичного насильства щодо близької для потерпілого людини утворюватиме психічний примус щодо самої потерпілої.

полягає в тому, що одна особа, впливаючи на іншу, визначає волю останньої, формує її зсередини і спонукає до прояву її у вигляді вольової дії» [3, с. 92]. У результаті примусу особа діє так, а не інакше, не тому що погоджується з варіантом поведінки, яка нав'язується, а тому що позбавлена можливості проявити свою волю [3, с. 92]. Звісно, позбавлення можливості проявлення волі тут є умовним, адже насправді вчинок потерпілої особи навіть під примусом є усвідомленим і вольовим. Проте він є наслідком певної вимушеної альтернативи: вчинити, як того вимагає винувата особа, чи зазнати негативні чи вкрай небажані для себе наслідки. Така альтернатива фактично перетворює волевиявлення потерпілого на волевиявлення особи, яка застосовує примус.

У кримінально-правовій теорії реалізація психічного примусу здебільшого пов'язується з погрозою застосуванням насильства щодо потерпілого. Водночас розглядуваний вид примусу, на наше переконання, є можливим і в інших випадках, наприклад коли йдеться про обман і шантаж. Примушування у його буквальному, традиційному розумінні, звісно, тут розглядіти важко, а часом і неможливо. Утім, не можна й не визнавати, що, сприймаючи спотворену реальність у результаті застосування обману чи перебуваючи під впливом маніпуляцій унаслідок шантажу, потерпіла особа діє вимушено (не так, як вона б діяла за звичайних обставин), а отже, – всупереч своїй волі. Ошукана чи залякана, вона певною мірою є керованою, а тому не здатна діяти, як сама хоче.

У цьому сенсі важко погодитись із висновками Н. В. Довгань-Бочкової, що потерпілий у разі примушування має розуміти, що він чинить проти власної волі [2, с. 201], адже не сам факт усвідомлення чи неусвідомлення психічного впливу насправді визначає примус, але те, що потерпіла особа діє не так, як вона діяла б за звичайного перебігу подій. Отже, примусовість зовнішнього впливу може як усвідомлюватись, так і не усвідомлюватись примушуваною особою [3, с. 92].

Примушуючи потерпілу особу (шляхом фізичного або психічного примусу), злочинець, по суті, позбавляє її можливості повноцінно діяти на власний розсуд і з власної волі, адже примушування, як правильно зазначає С. В. Шевельова, завжди розглядається як протилежність вільній волі [9, с. 68].

З примушуванням до вагітності ситуація є ще складнішою. Будучи примушеною, жінка не лише втрачає зазначену можливість, її ціннісна оцінка як найвищої соціобіологічної істоти, яка здатна ухвалювати рішення на свій погляд, нівелюється винуватою особою, яка фактично встановлює тимчасову психічну залежність такої потерпілої від себе.

Ігнорування згоди жінки на вагітність у разі примушування – це не просто формальне порушення вимог законодавства, хоча навіть уже із цих підстав така діяльність заслуговує на відповідний спосіб юридичного переслідування винуватої особи. Таким примушуванням винуватий нехтує неабиякою важливістю для жінки здійснення власного вибору батька своєї

майбутньої дитини, паплюжить гарантії суспільного ставлення до вагітності як до цілком добровільної процедури, знецінює жіноче сприйняття вагітності як вельми чутливої сфери інтимних стосунків.

Вагітність – це не просто явище буття, це вельми складна процедура. Вона вимагає не лише попередньо усвідомленого рішення, але й визначається особливим, досить тривалим періодом у житті жінки. Періодом, що супроводжується значними емоційними та фізіологічними відчуттями, часом дуже болісними та морально виснажливими. «Вагітність, – пише В. Т. Бусел у Великому тлумачному словнику сучасної української мови, – це фізіологічний процес розвитку плоду із заплідненої яйцевої клітини в материнському організмі людини» [1, с.107]. Вона розпочинається, як зазначено в Медичній енциклопедії, з моменту запліднення дозрілої у яєчнику яйцеклітини сперматозоїдом, і триває у більшості випадків 40 тижнів або 280 днів [6, с. 48].

Отже, як людині, щодо якої відбувається розглядуване примушування, захистити себе з правової точки зору? Як суспільству реалізувати належне запобігання таким фактам втручання у права людини? Напевно ж – через установлення відповідної заборони. Питання лише в тому, якій правовій царині «віддати це на відкуп».

Зважаючи на суттєвість шкоди примушування до вагітності (порушуються фундаментальні права людини), будь-яка альтернатива саме кримінальній відповідальності навряд чи виглядатиме виправданою. Кримінальна відповідальність – це єдиний вид юридичної відповідальності, здатний забезпечити й застосування кари до винуватої особи, і формування належної превенції спробам порушити відповідні права, гарантовані державою.

Установлення інших видів юридичної відповідальності тут не є доречним, бо вони або взагалі не передбачають каральної функції (цивільна відповідальність), або містять її, але така функція (адміністративна або дисциплінарна відповідальність) з огляду на небезпечність примушування до вагітності не визначатиме можливість належної державної сатисфакції та превенції. Такі види доцільно застосовувати або з огляду на можливість реституції порушеного права (загалом, стосується цивільної відповідальності), або коли конкретна соціальна цінність, що піддається шкідливому впливу, не має фундаментального значення, а попередження загалом може бути здійснене і шляхом адміністративного чи дисциплінарного переслідування.

«Криміналізація діяння, – зауважує П. Л. Фріс, – є доречною тоді й лише тоді, коли немає й не може бути правового механізму, що ефективно регулює відповідні відносини методами інших галузей права» [8, с. 25]. Загалом підтримуючи цього автора, додамо, що криміналізація має відбуватись лише тоді, коли її безальтернативність не заперечується й коли вона буде справедливою відповіддю на те чи інше явище, утілюючи у такий спосіб ефективний механізм боротьби з ним.

Такою, що звучить в унісон зазначеному, послідовною виглядатиме теза, що хоча подібно до інших видів юридичної відповідальності кримінально-правовий її вид порушене право у випадку з примушуванням до вагітності не поверне, утім забезпечить і належну державну сатисфакцію, і потрібну превенцію, бо зміст та обсяг каральної функції кримінального закону є значно більшими за інші, а тому й однойменні ефекти будуть значно вищими.

Відсутність на сьогодні кримінальної відповідальності за примушування до вагітності – це, без перебільшення, непряме порушення зафіксованого в Конституції України припису, що Україна – це правова держава! Адже в правовій державі права людини мають бути надійно забезпечені об'єктивним правом.

Україна, звісно, проголосила в частині 2 ст. 3, що права людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави, і держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утім, проголошення й дотримання (забезпечення) – речі абсолютно різні, бо диференційовано та поетапно, у відповідній послідовності, визначають втілення певної ідеї.

На жаль, у нашому суспільстві чомусь так склалось, що, як правило, доки вітчизняні мас-медіа не розпочнуть якусь кампанію щодо привернення уваги суспільства до якогось явища або доки якась міжнародна організація чи взагалі інша країна не заб'є на сполох про його актуальність або важливість його криміналізації, український законодавець наперед нічого роботи не буде. Чи є це правильним? Уважаємо, що ні! Адже законодавець має й сам моніторити відповідні зміни в суспільному житті і в такий спосіб мобільніше реагувати на його небезпечні рудименти чи шкідливі новоутворення.

За великим рахунком, примушування до вагітності – це рудиментарний прояв колишнього суспільного життя із знеціненим сприйняттям людини, зокрема як раба, невільника або речі. Такі дії за певних часів вважались нормальними, і тому їх ніхто не засуджував. Натомість сучасне суспільство не повинне миритись із такими формами порушення людських прав, адже в демократичній, правовій країні не має бути місця фактам втручання в свободу реалізації людиною її природних фізіологічних можливостей, як не може бути й індиферентного сприйняття цінності людини, зокрема на кшталт якогось засобу, за допомогою якого можна задовольняти власні потреби або потреби третіх осіб. Такі факти мають засуджуватись суспільством. І не просто шляхом мовчазної незгоди, а за допомогою належних правових інструментів – кримінально-правових норм.

На сьогодні покарати особу, яка примушує жінку до вагітності, можна лише у випадку набуття самим фактом примушування статусу іншого злочину, наприклад коли воно здійснювалось шляхом нанесення побойів, тілесних ушкоджень або погрози вбивством. У таких випадках винувата особа піддаватиметься відповідальності за статтями 121–122, 125–126, 129

КК України. Але таке переслідування навряд чи виглядатиме повноцінним, адже фактично юридичному оцінюванню у такий спосіб будуть піддані змістовно зовсім інші діяння. Вони не є посяганнями на волю та гідність людини, і, відповідно, не віддзеркалюватимуть прояв істинного суспільно-небезпечного діяння, не враховуватимуть спрямування умислу винуватої особи, ігноруватимуть його справжню мету! До того ж, вони не міститимуть належної міри державної репресії, необхідної для повноцінного запобігання примушуванню до вагітності, адже розраховані на протидію іншим негативним явищам.

Що ж стосується фактів примушування до вагітності шляхом обману чи шантажу, то вони взагалі не набуватимуть криміналізації. Ані обман, ані шантаж не є злочинами по формі, вони є лише способами втілення примусу, такими собі видами психічного насильства, і без прив'язки до конкретної суспільно-небезпечної дії кримінального переслідування не обумовлюватимуть.

Законодавець нещодавно криміналізував примушування до вступу в шлюб, намагаючись втілити взяті на себе Україною зобов'язання за Конвенцією Ради Європи «Про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами» від 11.05.2011 р. Правильно це чи ні, є темою окремої наукової дискусії. Але ж очевидно, що такі дії є менш небезпечними, ніж примушування до вагітності та й їх притаманність нашому суспільству є значно меншою.

Так чому б тепер тому ж законодавцю не продовжити послідовну реалізацію наявних державних зобов'язань! Нехай такі зобов'язання й не мають статусу міжнародних, утім вони віддзеркалюють відповідні конституційні вимоги, які за юридичною ієрархією є навіть вищими за міжнародні. До того ж якщо законодавець вирішив криміналізувати менші за ступенем суспільної небезпечності дії – примушування до вступу в шлюб – то що його зупиняє на шляху криміналізації більш суспільно-небезпечних дій. На нашу думку, перепон для цього немає. Навпаки, така криміналізація забезпечить і втілення відповідних конституційних зобов'язань, і реалізацію надійної охорони людини від спроб її примусити до вагітності, і, у підсумку, підтвердить послідовність реалізації взятих на себе зобов'язань.

Опосередковано про суспільну небезпечність примушування до вагітності говорить і відповідне положення (викладене у підпункті «g» пункту 1 статті 7 Римського статуту Міжнародного кримінального суду, підписаного Україною у 2000 році з подальшим визнанням його юрисдикції у вересні 2014 року) щодо відповідальності про примушування до запліднення, нехай і під кутом зору злочинів проти людяності [7].

Нормативно запобігаючи примушуванню до вагітності, законодавець протидіятиме і фактам примушування до запліднення, адже таке діяння (без подальшої вагітності) втрачатиме логіку, адже, по-перше, запліднення жіночої клітини – це фактично початок вагітності, а, по-друге, саме по собі запліднення без подальшої вагітності позбавлятиметься сенсу, бо

запліднена клітина здатна до подальшого розвитку лише в організмі матері, й вилучення такої клітини будь-яким шляхом спричинить її загибель.

Висновки. Відсутність на сьогодні в Україні криміналізації такого суспільно-небезпечного явища, як примушування до вагітності, ставить жінку у певним чином уразливе становище, адже її права на волю та гідність під час зазначеної діяльності не мають належного захисту. Саме лише декларування у вітчизняній Конституції гарантій непорушності таких прав без установлення відповідного їх захисту нормами галузевого законодавства значно підриває охоронний потенціал Основного Закону України.

З метою подолання зазначеної правової прогалини, а також зважаючи на суспільну неприйнятність і суттєву протиправність примушування до вагітності, вважаємо за доцільне започаткувати відповідну наукову дискусію щодо необхідності встановлення кримінальної відповідальності за однойменні дії шляхом доповнення розділу III Особливої частини КК України статтею 151³, зокрема у такій редакції:

Стаття 151³. Примушування до вагітності.

Примушування жінки до вагітності шляхом повідомлення її спотворених відомостей чи іншої неправдивої інформації, або шляхом шантажу, насильства чи погрози застосуванням насильства, –

карається позбавленням волі на строк від двох до п'яти років або штрафом до десяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Ті самі дії, вчинені щодо неповнолітньої, або повторно, або групою осіб за попередньою змовою, або шляхом позбавлення волі потерпілої, або особою медичного закладу з використанням її повноважень, або із застосуванням насильства, що є небезпечним для життя та здоров'я потерпілої, –

караються позбавленням волі на строк від п'яти до восьми років, з конфіскацією майна або без такої.

Дії, передбачені частинами першою або другою цієї статті, якщо вони викликали смерть потерпілої, або вчинені щодо малолітньої, або організовані групою осіб, –

караються позбавленням волі на строк від семи до десяти років із конфіскацією майна або без такої.

І нехай, як правильно зазначає О. О. Дудоров, в Україні на сьогодні відсутній дієвий правовий механізм, який забезпечував би впровадження відповідних наукових напрацювань у практику законотворчості в галузі кримінального права [4, с. 52], такі пропозиції та рекомендації, без сумніву, підуть на користь законодавцеві, якщо він вирішить прислухатись до того, про що говорять у науці, і долучиться до практичного втілення теоретичних напрацювань.

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : Перун, 2005. 1728 с.

2. Довгань-Бочкова Н. Примушування як спосіб учинення злочину. *Национальный юридический журнал: теория и практика*. 2014. Decembrie. С. 199–202.
3. Дубинець В. Визначення видів примусу до вживання наркотиків. *Право України*. 2006. №8. С. 91–95.
4. Дудоров О. О. Кримінальне право: теорія і практика (вибрані праці). Київ : Ваіте, 2017. 872 с.
5. Ігнатов О. М. Протидія загальнокримінальній насильницькій злочинності в Україні : монографія. Харків : Диса Плюс, 2013. 650 с.
6. Популярная медицинская энциклопедия. М. : Советская энциклопедия, 1987. 704 с.
7. Римський статут Міжнародного кримінального суду: міжнародний документ // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588 (дата звернення: 20.09.2019).
8. Фріс П. Л. Криміналізація і декриміналізація у кримінально-правовій політиці. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2014. № 1 (2). С. 19–28.
9. Шевелёва С. В. Принуждение как общественно опасное деяние. *LEX RUSSICA: теоретические проблемы отраслей права*. 2017. № 12 (133). URL: <https://doi.org/10.17803/1729-5920.2017.133.12.068-083> (дата звернення: 20.09.2019).

Надійшла до редакції 08.10.2019

Ярослав Григорьевич ЛИЗОГУБ,

кандидат юридических наук, доцент

(Харьковский национальный университет внутренних дел, г. Харьков, Украина)

ПРИНУЖДЕНИЕ К БЕРЕМЕННОСТИ КАК ДЕЯНИЕ, ПОСЯГАЮЩЕЕ НА СВОБОДУ И ДОСТОИНСТВО ЧЕЛОВЕКА, С ТОЧКИ ЗРЕНИЯ ЦЕЛЕСООБРАЗНОСТИ ЕГО КРИМИНАЛИЗАЦИИ

Рассмотрен вопрос целесообразности криминализации такого общественно опасного явления, как принуждение к беременности, с точки зрения преступлений против свободы, чести и достоинства личности. Анализируя направленность причинения вреда при совершении такого деяния, автор обосновывает последовательность включения нормы об ответственности за принуждение к беременности именно в раздел III действующего УК Украины. Также анализируются вопросы принуждения с точки зрения формы и содержания рассматриваемого общественно опасного деяния. Приводятся соответствующие аргументы относительно понимания тех или иных способов воздействия на потерпевшее лицо как составляющих деяния, в отношении которого поставлен вопрос о целесообразности криминализации. В итоговой части статьи приведены рекомендации по улучшению действующего уголовного законодательства, а также предложен авторский вариант уголовно-правовой нормы об ответственности за принуждение к беременности.

Ключевые слова: принуждение к беременности, принуждение, право на свободу, право на уважение достоинства.

Yaroslav H. LYZHUB

Ph.D. in Law, Associate Professor

(Kharkiv National University of Internal Affairs, Kharkiv, Ukraine)

COERCION TO PREGNANCY AS AN ACT ENCROACHING ON HUMAN FREEDOM AND DIGNITY FROM THE POINT OF VIEW OF APPROPRIATENESS OF ITS CRIMINALIZATION

The article is devoted to the expediency of criminalization of such a socially dangerous phenomenon as forcing to pregnancy in terms of crimes against human freedom, honor, and dignity. Analyzing the direction of harm during the commission of such an act, the author substantiates the sequence of including the norm on liability for coercion to pregnancy precisely in section III of the Criminal Code of Ukraine in force. The paper analyzes the issues of coercion in terms of the form and content of the considered socially dangerous act. The relevant arguments are given regarding the understanding of various methods of influencing the injured person as components of an act in respect of which the question of the expediency of criminalization has been raised. The final part of the paper contains recommendations for improving the current Criminal Law, as well as the author's version of the criminal-legal norm on liability for coercion to pregnancy.

Key words: *forcing to pregnancy, coercion, right to freedom, right to dignity.*